

DOI: 10.34921/amj.2022.2.018

Səfərova R.İ., Qaziyev A.Y.

**REPRODUKTİV YAŞDA OLAN QADINLARDA İNSAN PAPİLLOMA VİRUSU İLƏ
İNFEKSİYALAŞMANIN RİSK AMİLLƏRİ***Azərbaycan Tibb Universitetinin Onkoloji klinikası, Bakı*

İnsanın papilloma virusu (İPV) infeksiyasının risk amillərinin qiymətləndirilməsi üçün 18-44 yaşlı 312 qadın arasında hadisə-kontrol retrospektiv müayinəsi aparılmışdır. Xəstələr iki qrupa bölünmüşdür: əsas qrupa – yüksək onkogen riskli insan papillomavirusu aşkar edilmiş 232 qadın, kontrol qrupa – İPV-testləşmənin mənfi nəticələri olan 80 qadın daxil edilmişdir. Tədqiqatdan aydın olmuşdur ki, İPV ilə infeksiyalaşmanın əsas risk amillərinə aşağıdakılar aiddir: pasiyentin gənc yaşda olması, ailə vəziyyəti, ali təhsilinin olmaması, siqaretçəkəmə, spirtli içkilərdən istifadə, cinsi həyata erkən başlama, oliqomenoreya, xəstələrin qohumlarında hər hansı lokalizasiyalı onkoloji xəstəliklərin olması, müxtəlif kontrasepsiya metodlarının tətbiqinin, uşaqlıq boynunda cərrahi manipulyasiyaların, doğuşların və abortların sayının, yaxın qohumlarda somatik xəstəliklərin olmasının risk amili kimi rolu olduğu təsdiq edilməmişdir. İPV barəsində məlumatlılıq da həmçinin infeksiyalaşma riskini aşağı salmamışdır ($p>0,05$). İPV-nin geniş yayılmasının səbəbinin aşkar edilməsi son dərəcə mühüm epidemioloji əhəmiyyət daşıyır və xəstəliyin səmərəli profilaktika tədbirlərinin hazırlanması üçün zəmin yaradır.

Açar sözlər: papillomavirus infeksiyası, risk amilləri, reproduktiv yaşda olan qadınlar

Ключевые слова: папилломавирусная инфекция, факторы риска, женщины репродуктивного возраста

Keywords: human papillomavirus infection, risk factors, women of reproductive age

Papillomavirus infeksiyası (PVI) cinsi yolla ötürülən ən geniş yayılmış infeksiya hesab edilir, onunla bütün dünyada reproduktiv yaşlı 233,9 milyona yaxın qadın infeksiyalaşmışdır. Həyatı boyunca bu virusla seksual fəal əhalinin 75%-ə qədəri yoluxur [1]. PVI inkişaf etməkdə olan ölkələrdə daha geniş yayılmışdır, halbuki inkişaf etmiş ölkələrdə bu infeksiyaya bir qədər az rast gəlinir [2]. İnsan papilloma virusunun (İPV) rastgəlmə tezliyi və genotiplərin yayılması coğrafi regionlardan asılı olaraq fərqlənir. Uşaqlıq boynunun patologiyası olmayan qadınlar arasında İPV-nin ən yüksək göstəriciləri Afrikada (24%), Şərqi Avropada (21%), Latın Amerikasında (16%) və Cənub-Şərqi Asiyada (14%) qeydə alınmışdır [3, 4]. Uşaqlıq boynunun patologiyasının yüksək tezliyi və qadının reproduktiv sağlamlığına onun mənfi təsiri bu patologiyanın etiopatogenezinin xüsusiyyətləri, erkən diaqnostikası, profilaktikası və müalicəsi üzrə biliklərin təkmilləşdirilməsinə böyük ehtiyac yaradır.

Uşaqlıq boynunun xəstəliklərinin yaranmasında əsasən viruslar və ya urogenital infeksiyalar iştirak edir [5]. Belə patoloji vəziyyətlər bədxassəli prosesin inkişaf perspektivinin olması ehtimalı ilə əlaqədar mühüm tibbi-sosial problem hesab edilir [6]. İPV-nin rastgəlmə tezliyinin yüksək olması, uşaqlıq boynunun papillomavirusu cinsi yolla ötürülməsi ilə əlaqədar olan zədələnməsi riski son illər xüsusi maraq doğurur. ÜST-ün məlumatlarına görə, papillomavirus infeksiyası uşaqlıq boynu xərçənginin (UBX) etioloji amili kimi qəbul edilmişdir [7]. İPV-nin diaqnostikası, profilaktikası və müalicəsi hazırda müasir təbabətin ən ehtiyac duyulan və aktual vasitələrdən biridir. Müxtəlif etnik-coğrafi regionlarda İPV-nin rastgəlmə tezliyinin öyrənilməsi üzrə aparılan epidemioloji tədqiqatların məlumatları bir-birindən xeyli fərqlənir, lakin müəyyən edilmişdir ki, PVI ilə xəstələnmə əsasən fərdlərin həyat səviyyəsi, sosial-iqtisadi statusu və tibbi-gigiyenik yaşama şərtləri ilə əlaqədardır [8].

İPV cinsi yolla yayılan infeksiya hesab edilir. PVI üzrə risk qrupuna cinsi həyata erkən başlayan, çox sayda cinsi partnyorları olan, baryer kontrasepsiyaya etinasız yanaşan qadınlar daxildirlər. Qadınların cinsi həyata erkən vaxtda başlamasının da mühüm rolu vardır, çünki 14-18 yaşda olan qızlarda uşaqlıq boynunun funksional baxımdan yetkin olmayan epiteliositləri kanserogen amillərin təsirinə daha həssasdırlar [9]. İnfeksiyalaşmanın mühüm amili – orqanizmin immun reaktivliyinin azalmasıdır. Bir çox müəlliflər qeyd edirlər ki, virusla sahib orqanizmin qarşılıqlı təsiri zamanı patoloji prosesin gedişi və inkişafı immun cavabın spesifikliyi ilə şərtlənmişdir, virusun orqanizmdə persistensiyası və ya eliminasiyası immun sistemin vəziyyətindən asılıdır [1-4]. İPV-nin yüksək infeksiyalaşma və inkişaf riski bir çox amillərin iştirakı zamanı mümkündür: cinsiyyət orqanlarının xronik iltihabi prosesləri uşaqlıq boynunun travmaları, irsi anomaliyalar, peroral kontraseptivlərin qəbulu, həddən artıq siqaretçəkmə, istehsalat zərərləri və s. sayılır.

Tədqiqat işinin məqsədi reproduktiv yaşda olan qadınlarda insan papillomavirusu ilə infeksiyalaşmanın əsas risk amillərinin öyrənilməsi olmuşdur.

Tədqiqatın material və metodları. Tədqiqat ATU-nun Onkoloji klinikasının 2015-2018-ci illər üçün nəzərdə tutulmuş elmi proqramı çərçivəsində yerinə yetirilmişdir. Tədqiqat işində 2015-2018-ci illər ərzində Azərbaycanın müxtəlif onkoloji müəssisələrində uşaqlıq boynunun (UB) patoloji proseslərinə görə müraciət edən 232 qadın müayinə edilmişdir (əsas qrup). Kontrol qrupa onkoloji və virus patologiyası aşkar edilməyən 80 sağlam qadın daxil edilmişdir.

Tədqiqata daxil etmənin meyarları – reproduktiv yaş (18 yaşdan 45 yaşa qədər), uşaqlıq boynunun İPV ilə assosiasiya edən patoloji proseslərinin morfoloji

verifikasiya olunmuş hadisələri, İPV-müsbət testi, tədqiqatda iştirak etməyə və müayinə protokolunun yerinə yetirilməsinə razılıq.

Tədqiqatdan kənar edilmənin meyarları – hamiləlik və laktasiya, İPV-yə qarşı vaksinin tətbiq edilməsi, xəstələrin ağır somatik vəziyyətləri (böyrək, qaraciyər, ürək-damar çatışmazlığı), morfoloji cəhətdən verifikasiya olunmuş bədxassəli törəmələr (yastıhüceyrəli UBX-dən başqa).

İPV-yə görə müayinə bütün qadınlarda aparılmışdır. Bu zaman «AmpliSens VPÇ VKR genotip-EPh» test sistemlərindən istifadə edilmişdir. «AmpliSens VPÇ VKR genotip-EPh» reagentlər dəsti klinik materialda zəncirvari polimeraza reaksiyası (ZPR) vasitəsilə yüksək kanserogen riskli (YR) insanın papilloma virusunun (İPV) DNT-nin aşkar edilməsi və diferensiasiyası zamanı amplifikasiya məhsullarının aqarozlu gəldə elektroforetik deteksiyası ilə birgə tətbiq edilir. Əldə olunan nəticələrin statistik işlənməsi Microsoft Excel 2007 kompyuter proqramının köməyi ilə həyata keçirilmişdir. Bu məqsədlə parametrik statistika üsulunun ümumi qaydalarına riayət edilməklə göstəricilərin orta qiymətləri və orta qiymətlərin orta xətası hesablanmış alternativ variasiyaya uğrayan göstəricilərin statistikasını üsulundan və Pirsonun χ^2 meyarından istifadə edilmişdir. Qrupların göstəriciləri arasındakı fərqi statistik etibarlılığı Styudentin t-meyarı üzrə müəyyənləşdirilmişdir ($p < 0,05$ və aşağı qiymətlərdə).

Tədqiqat işinin nəticələri və onların müzakirəsi. Risk amillərinin qiymətləndirilməsi anketləşdirmə məlumatlarına əsasən həyata keçirilmişdir. Yaş qrupları üzrə bölgü 1-ci cədvəldə təqdim edilmişdir.

25-29 yaşda olan qadınlar çox vaxt yüksək onkogen riskli insanın papilloma virusu (YR-İPV) ilə infeksiyalaşmışlar, halbuki 18-24 yaşda İPV-infeksiyaya az təsadüf edilir. Digər yaş qruplarında statistik əhəmiyyətli fərq aşkar edilməmişdir ($p > 0,05$). Qruplarda statistik əhəmiyyətli fərqlər qeydə alınmamışdır (cədvəl 2).

Cədvəl 1. İPV-testin müsbət və mənfi nəticələri olan qadınların yaş qrupları üzrə bölgüsü

Yaş qrupları, il	Əsas qrup (n=232)		Kontrol qrup (n=80)		OR
	Müt.	%	Müt.	%	
18-24	16	6,9	11	13,9±3,9	0,96
25-29	111	47,8±3,3	18	27,5±5,0	2,12
30-34	41	17,8±2,5	27	33,6±5,3	0,96
35-39	37	15,9±2,4	16	20,0±4,5	0,59
40-44	27	11,6±2,1	8	10,0±3,4	0,36

Qeyd: - OR (odds ratio) – şansların nisbəti

Cədvəl 2. Tədqiqat qruplarının sosial-demoqrafik göstəriciləri

Əlamətlər	Əsas qrup (n=232)		Kontrol qrup (n=80)		p
	Müt.	%	Müt.	%	
Təhsil:					
orta	104	55,2±3,3	28	35,0±5,3	0,05
ali	128	44,8±3,3	52	65,0±5,3	<0,001
Ailə vəziyyəti:					
ərdədir/vətəndaş nigahı	80	35,4±3,1	41	51,3±5,6	0,001
ərdə deyil	152	64,6±3,1	39	48,7±5,6	0,05
Zərərli vərdişlər:					
siqaret çəkmə	55	23,7±2,8	16	20,0±4,5	<0,001
alkoholdan istifadə	32	13,8±2,3	9	11,3±3,6	>0,05

Cədvəl 3. I və II qrupda olan qadınların şikayətləri

Şikayətlər	I qrup (n=232)		II qrup (n=80)		OR	χ ²
	Müt.	%	Müt.	%		
Aybaşı tsikli ilə əlaqəsi olmayan ağrılar	130	56,0±3,3	7	8,8	0,95	0,02
Cinsiyyət yollarından bol ifrazat	97	41,8±3,2	11	13,7±3,9	1,23	1,15
Cinsi aktdan sonra qanlı ifrazat	32	13,8±2,3	4	5,0	2,10	4,30

Qeyd: OR (odds ratio) – şansların nisbəti

Sosial-demorafik göstəricilərin təhlili zamanı müəyyən edilmişdir ki, İPV-infeksiya olan qadınların əksəriyyəti ali təhsilli deyil və subaydırlar. Zərərli vərdişlər arasında təkə alkoholdan istifadə İPV ilə infeksiyalaşma riskindən yüksək olmamışdır. Siqaretçəkməyə çox vaxt əsas qrupdakı qadınlarda rast gəlinmişdir. YR-İPV ilə infeksiyalaşma riskinin azalmasına siqaretçəkmənin dayandırılmasının təsir göstərməsi ayrıca təhlil edilmişdir. Daha sonra müayinə qruplarında mama-ginekoloji anamnez qiymətləndirilmişdir. İPV-infeksiya olan qadınlarda aybaşı tsiklinin müxtəlif pozulmalarından tək oliqomenoreya statistik etibarlı artıq olmuşdur. Hər iki qrupda olan pasiyentlər cinsiyyət yollarından dövrü şəkildə gələn bol ifrazatdan, qarnın aşağısında aybaşı tsikli ilə əlaqəsi olmayan

ağrılardan və cinsi aktdan sonra qanlı ifrazat əmələ gəlməsindən şikayətlənmişlər (cədvəl 3).

Əsas qrupun pasiyentləri postkoital qanlı ifrazatdan daha çox şikayətlənmişlər ($p<0,05$), halbuki qarnın aşağısında ağrılardan və cinsiyyət yollarından bol ifrazat gəldiyindən hər iki qrupda olan pasiyentlər eyni tezliklə şikayətlənirdilər (müvafiq olaraq $p=0,888$ və $p=0,281$). İPV ilə infeksiyalaşmanın risk amillərinə cinsi həyatın xarakteri də aiddir. İPV-infeksiyalaşmış qadınlar qrupunda cinsi həyata başlama 2/3 halda (71,2%) ≤ 18 yaşda baş vermişdir, halbuki İPV-neqativ hallara 18 və yuxarı (88,6%) yaşda daha çox təsadüf edilirdi. Cinsi həyata başlama yaşının daha dəqiq təhlili 4-cü cədvəldə təqdim edilmişdir.

Cədvəl 4. Müayinə qruplarında olan pasiyentlərdə cinsi həyatın xüsusiyyətləri

Əlamət	I qrup (n=232)		II qrup (n=80)		OR	p
	Müt.	%	Müt.	%		
Cinsi həyata başlama yaşı <17	21	9,0	7	12,0±3,6	2,91	<0,001
18	64	27,6±2,9	20	25,0±4,8	0,68	>0,05
19	55	23,7±2,8	34	38,4±5,4	0,55	>0,05
≥20	92	39,7±3,2	19	27,8±5,0	0,55	<0,05

Qeyd: OR (odds ratio) – şansların nisbəti

4-cü cədvəldən göründüyü kimi, cinsi həyata 17 yaşda və daha tez başlayan qadınların İPV ilə infeksiyalaşma riski daha yetkin yaşlarda başlayanlardakına nisbətən yüksək olur ($p<0,001$). Qadın cinsi həyata 19 yaşdan yuxarı başladıqda infeksiyalaşma riski dürüst azalır ($p<0,05$). Ginekoloji xəstəliklərin strukturu 5-ci cədvəldə təqdim edilmişdir.

Müxtəlif ginekoloji xəstəliklərin rastgəlmə tezliyinə görə qruplar əsas etibarilə oxşardır. Bir fakt diqqət cəlb edir, bəzi xəstəliklərə, məsələn, uşaqlıq miomasına və endometriozla İPV-test məlumatları olan mənfi qadınlarda tez-tez rast gəlinir, lakin bu fərq statistik baxımdan etibarlı deyil. Bəzi müəlliflər risk amilləri arasında anamnezdə uşaqlıq boynunda müxtəlif cərrahi manipulyasiyaların olduğunu qeyd edirlər. Bu tədqiqat işində belə asılılıq aşkar edilməmişdir ($p>0,05$) (cədvəl 6).

Respondentlərdə müxtəlif somatik xəstəliklərin və yaxın qohumlarda onkoloji xəstəliklərin olması YR-İPV-nin infeksiyalaşması tezliyinə təsir etməmişdir ($p>0,05$). İstənilən lokalizasiyalı onkoloji xəstəliklərə əsas qrupda olan pasiyentlərin qohumlarında $56,0\pm 3,3\%$ (130 nəfərdə), II qrupda –

$48,7\pm 5,6$ (39 nəfərdə; $\chi^2 = 0,36$; $p = 0,551$) rast gəlinmişdir. Bunun baş verməsi ehtimalı (İPV ilə infeksiyalaşma) 90% təşkil edir. Proqramın həssaslığı 78,4%, spesifikliyi 83,0% təşkil etmişdir.

Beləliklə, İPV ilə infeksiyalaşmanın risk amillərinə aiddir: pasiyentin gənc yaşı (≤ 29 yaş), ailə vəziyyəti (ərdə deyil), ali təhsilinin olmaması, siqaretçəkmə, cinsi yolla yayılan infeksiyalar, cinsi həyata erkən başlama, oliqomenoreya və anamnezdə hamiləliyin olmaması. Müxtəlif kontrasepsiya metodlarının tətbiqinin, uşaqlıq boynunda cərrahi manipulyasiyaların, doğuşların və abortların sayının, yaxın qohumlarda somatik xəstəliklərin və onkoloji anamnezin olmasının müəyyən rol oynaması təsdiq edilməmişdir. İPV barəsində məlumatlılıq da həmçinin infeksiyalaşma riskini aşağı salmamışdır ($p>0,05$).

Son illər İPV ilə xəstələnmənin hər yerdə artması, onun sosial-iqtisadi əhəmiyyətinin və bu xəstəliyin profilaktikasında uğursuzluqların artması nəticəsində qadınlarda bu infeksiya ilə yoluxma riskinin azaldılması məqsədilə tədbirlər işlənib hazırlanması üçün tədqiqatların intensivləşdirilməsi qeyd edilir. Bu baxımdan daha münasib, iqtisadi cəhətdən

Cədvəl 5. Ginekoloji xəstəliklərin strukturu

Xəstəliklər	Əsas qrup (n=232)		Kontrol qrup (n=80)		p
	Müt.	%	Müt.	%	
Bakterial vaqinoz	41	17,8±2,5	8	10,0±3,4	<0,001
Kandidoz	57	24,6±2,8	11	13,8±3,2	0,125
KÇOİX	29	12,5±2,2	9	11,3±3,8	0,058
Kistlər	17	7,3	7	8,8	<0,001
Uşaqlıq mioması	22	9,5	4	5,0	0,064
Endometrioz	12	5,2	3	3,8	0,052
Poliplər	14	6,0	2	1,6	0,071

Qeyd: KÇOİX – kiçik çanaq orqanlarının iltihabi xəstəlikləri

Cədvəl 6. Uşaqlıq boynunda cərrahi manipulyasiyalar

Manipulyasiyalar	I qrup (n=232)		II qrup (n=80)		OR	p
	Müt.	%	Müt.	%		
Destruktiv müalicə metodları (kriodestruksiya)	55	23,7±2,8	3	3,8	0,96	0,01
Cırılmaların tikilməsi	27	11,6±2,1	5	6,3	0,57	0,02
Biopsiya	31	13,4±2,3	3	3,8	0,91	0,01

Qeyd: OR (odds ratio) – şansların nisbəti

sərfəli və epidemioloji baxımdan məqsədə-uşğun olan üsulun sanitar təşviqatının prioritetliyi bərsində belə fikir yaranmışdır ki, yalnız profilaktik tədbirlərin həyata keçirilməsində əhalinin özünün fəallaşması zamanı gözlənilən nəticəni əldə etmək olar. Epidemioloji müayinələr sosial-gigiyenik amillərin İPV-nin yoluxma mexanizminin fəallaşmasına təsirini müəyyən etməyə və qadınlar arasında infeksiyanın yayılmasına şərait yaradan amilləri aşkar etməyə imkan vermişdir. İPV-nin profilaktikası üsullarının

aprobasiyası və onların epidemioloji qiymətləndirilməsi göstərmişdir ki, o, bu işin məhz cinsi partnyorlar arasında mütləq aparılması, İPV-nin profilaktikası üzrə əhali arasında sanitar-təşviqat işinin sistemətik şəkildə aparılması ilə bərabər, İPV-yə yoluxanların vaxtında aşkar edilməsi və müalicəsi üzərində qurulmalıdır. Əhalinin bu tədbirlərin mahiyyətini mənimsəməsi və onların yerinə yetirilməsi qadınlar arasında İPV-nin yayılmasını xeyli məhdudlaşdırmağa imkan verir.

REFERENCES

1. Gao G. Human Papillomavirus and the Development of Different Cancers // Cytogenet Genome Res. , 2016, Vol. 150, No 3, p. 185- 192.
2. Baloch Z.T., Wang Yuan B. Ethnic and geographic variations in HPV prevalence and genotype distribution in north-western Yunnan, China // J Med Virol. , 2016, Vol. 88, N 3, p. 532-540.
3. Gul S., Murad S., Javed A. Prevalence of High risk Human Papillomavirus in cervical dysplasia and cancer samples from twin cities in Pakistan // Int J Infect Dis. , 2015. , Vol. 34, p.14-19.
4. Damacena A.M. Cervical cancer screening in Teresina, Piauí, Brazil: evaluation study using data of the Cervical Cancer Information System, 2006-2013 // Epidemiol Serv Saude, 2017, Vol. 26, N 1, p. 71-80.
5. Məlikqasımova N.A., Əkbərbəyova S.Ə., Əfəndiyeva G.M. Uşaqliq boynunun ektopiyası olan qadınlarda xarakter kolposkopik və sitoloji xüsusiyyətlər / Tibb və elm jurnalı, -Bakı: № 3(9), -2017, -s. 37-42 [Malikqasimova N.A., Akberbeyova S.A., Afandiyeva G.M. Characteristic colposcopic and cytological features in women with cervical ectropion // The Medicine and Science journal, -Baku: № 3(9), -2017, -p. 37-42]
6. Алиев Д.А., Марданлы Ф.А. Эпидемиологические аспекты злокачественных новообразований в Азербайджанской Республике за 2008-2013 г. // Azərbaycan Onkologiya J., Bakı: 2014, №2, с.32-38. [Aliiev J.A., Mardanli F.A. Epidemiological aspects of malignant neoplasms in Azerbaijan Republic in 2008-2013 // Oncological journal f Azerbaijan, Baku: 2014, №2, p.32-38.]
7. Statistical Information System: CHOICE (CHOosing Interventions that are Cost Effective). Geneva: World Health Organisation (WHO); 2013. Available at: <http://www.who.int/choice/en/> (last accessed March 2013).
8. Prilepskaya V.N., Zardiashvili M.D., Khlebkoval Y.S. Vaccination against HPV-associated diseases and cervical cancer: theoretical and practical aspects // Medical Council, 2016, No 12, p.120–125.
9. Girianelli V.R., Thuler L.C. Predictive Capability of HPV and Pap Tests in Screening for Cervical Cancer over a Three-Year Follow-up // Rev Bras Ginecol Obstet., 2016, Vol. 38, N 3, p. 147-153.

Сафарова Р.И., Казиев А.Ю.

ФАКТОРЫ РИСКА ИНФИЦИРОВАНИЯ ВИРУСОМ ПАПИЛЛОМЫ ЧЕЛОВЕКА У ЖЕНЩИН РЕПРОДУКТИВНОГО ВОЗРАСТА

Онкологическая клиника Азербайджанского медицинского университета, Баку

Резюме. В статье представлены сведения об исследовании, проводимого с целью оценки факторов риска инфицирования вирусом папилломы человека (ВПЧ). Проведено ретроспективное исследование случай-контроль среди 312 женщин в возрасте 18-44 лет. Были сформированы две группы обследованных: основная группа – 232 женщины с выявленным ВПЧ высокого риска, контрольная группа – 80 женщин с отрицательным результатом ВПЧ-тестирования. Проведенными исследованиями установлено, что к основным факторам риска инфицирования ВПЧ относятся: молодой возраст (≤ 29 лет) – 47,8±3,3% случаев, семейное положение (не замужем) – 64,6±3,0% случаев, отсутствие высшего образования – 55,2±3,3% случаев, курение – 23,7±2,8% случаев, употребление алкоголя – 13,8±2,3% случаев, раннее начало половой жизни (≤ 18 лет) – 36,6±2,9% случаев, олигоменорея – 31,0±3,1% случаев, онкология любой локализации у родственников пациенток – 56,0±3,3% случаев. Не доказана роль применения различных методов контрацепции, хирургических манипуляций на шейке матки, количества родов и абортів и наличия соматических

заболеваний. Осведомленность о ВПЧ также не снижала риск инфицирования ($p>0,05$). Выявление причин широкого распространения ВПЧ имеет исключительно важное эпидемиологическое значение, так как, дает основу для выработки рациональных мер профилактики этого заболевания.

Safarova R.I., Gaziyeu A.Y.

**RISK FACTORS FOR HUMAN PAPILLOMAVIRUS
IN WOMEN AT REPRODUCTIVE AGE**

Oncology Clinic of Azerbaijan Medical University, Baku

Summary. The article presents information about a study conducted to assess the risk factors for human papillomavirus (HPV) infection. A retrospective case-control study was conducted 312 women aged 18-44 years. The main group consisted of 232 women with high-risk HPV, the control group consisted of 80 women with negative HPV testing result. The main risk factors for HPV infection include: young age (≤ 29 years) – $47,8 \pm 3,3\%$ of cases, marital status (single) – $64,6 \pm 3,0\%$ of cases, lack of higher education – $55,2 \pm 3,3\%$ of cases, smoking – $23,7 \pm 2,8\%$ of cases, alcohol consumption – $13,8 \pm 2,3\%$ of cases, early onset of sexual activity (≤ 18 years) – $36,6 \pm 2,9\%$ of cases, oligomenorrhea – $31,0 \pm 3,1\%$ of cases, oncological experience of any localization in relatives of patients – $56,0 \pm 3,3\%$ of cases. The role of the use of various methods of contraception, surgical manipulations on the cervix, the number of births and abortions, and the presence of somatic diseases has not been proven. HPV awareness also did not reduce the risk of infection ($p>0,05$). Identification of the reasons for the wide spread of HPV is of exceptionally important epidemiological significance and provides the basis for the development of rational measures to prevent this disease.

Müəlliflə əlaqə üçün:

Səfərova Rəsmiyyə İsmayıl qızı – Azərbaycan Tibb Universitetinin Onkoloji klinikası

E-mail: rasmiya.safarova1969@gmail.com